

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Rei possibilis, & licitæ. Caput V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

CAPUT V.

De illis verbis.

Alicujus rei possibilis. Et licita in futurum faciendâ.

1. **R**em debere esse possibilem, & licitam, quia rei impossibilis nulla potest esse promissio, & ad rem illicitam, hoc est ad peccatum, nemo se obligare potest, hic potius utpote certum supponimus, quam inquirimus. Id, quod a deo verum est, ut etiam in promissione, seu contractu oneroso, si quid tibi promisi pro opere turpi, obliger rescindente ejusmodi contractum, ut fuse alibi a dictum est.

In hac autem vera, & certa doctrina, quatuor adhuc sunt quaestiones dissolvendae.

Res promissa partim possibilis, vel licita, partim non item.

2. Inquires enim Primo. Quamnam obligatio nascatur, si res partim sit possibilis, vel licita, partim vero impossibilis, vel illicita. Ut si quis tibi promitteret ire Romam ad salutandam amaram tuam, & ad exigendum tua credita, quae Romae legitime habes?

3. Respondeo. Si res promissa sit dividua, & non promissa fuerit indivisibiliter per modum unius cum alia, obligabit promissio, quoad partem possibilem, vel licitam, ex regula Juris *Vtile per inutile non vitiatur*. Si vero sit individua, quae scilicet separari non potest, vel quamvis separari in se possit, illam indivisibiliter, & per modum unius promissisti, non obligaberis, quia tunc totum, ut sic, impossibile, vel malum est, cum malum ex quocunque defectu sit, bonum vero ex integra causa. De his autem late à nobis dictum est, cum egimus de Voto, ubi advertimus, nec obligare ejusmodi promissionem rei impossibilis, vel illicitae, etiamsi additum fuerit juramentum, quia juramentum non est vinculum iniquitatis, & ad impossibile nemo tenetur.

4. Hinc, si promittas aureos v. g. centum, & promissio ejusmodi sit respectu tui impossibilis, vel prodiga, unde illicita, quoad omnes centum, sed possibilis, vel licita quoad

partem v. g. quoad quinquaginta, certum sit, si indivisibiliter promissisti, non valere tuam promissionem, etiam si illam juraveris, idque propter rationem modo dictam. At si divisibiliter, b valebit sane quoad partem licitam, b Bonac. vel possibilem, quia tunc, ut diximus, maxime d. 3. de me valet illud *Vtile per inutile non vitiatur. contr. q.* Quando cum expensis meis exequi coepi promissionem turpem an, si me poeniteat, possim petere illas expensas vide, apud Vincentium Tancredi 1. 2. quaest. moral. tr. 5. qu. 6.

Promissio praescindens à Divisibilitate, & Indivisibilitate.

6. Haec sunt ex dictis clara. Sed difficultas hac in re est, An, quando quis nihil cogitando de ejusmodi divisibilitate, vel indivisibilitate promittat v. gr. summam prodigam, an, inquam, valeat tunc promissio pro parte non prodiga?

6. De hac difficultate alibi c sic dixi Quando agit de pecunia, regulariter promittitur divisibiliter, quia pecunia ex se apta est dividi. Unde, si contrarium non constet, judicatur promissio facta juxta ipsius naturam, id est divisibiliter, & idem etiam docui, d si addatur juramentum promissioni prodigae.

7. Hoc autem, quod dixi de pecunia, dicatur de aliis rebus, quae similiter ex se dividi solent, ut, si promitteres centum boves, centum oves, praedium tot jugerum, &c. Nam divisibiliter quis praesumitur promittere ea, quae apta sunt dividi, multo magis, quae dividi communiter solent.

At vero, quando agit de rebus, quae dividi aptae non sunt, vel certe dividi non solent, indivisibiliter (nisi contrarium expresse constet) promittuntur, adeoque integrae debentur. Quis enim non videt totam vestem integram, integrum torquem, integram ovem etiam cum lana, quam ea habet, debere te donare, si hanc vestem, torquem hunc, ovem hanc absolute promissisti?

Promissio rei impeditiva majoris boni, vel rei indifferentis.

8. Inquires Secundo. An promissio facta homini, si sit impeditiva majoris boni, sit valida, & obliget?

Respondeo affirmativè. Neque dicas, Oooo 2 Vorum

Votum factum Deo, quod nihil aliud est; nisi promissio; quæ Deo fit, non obligat in simili casu, ergo neque promissio facta homini. Ne id dicas, inquam, nam neganda est consequentia propter manifestam disparitatem, quam alibi aarrulimus, Deo enim placere non potest id, quod impedit majus bonum (quod tamen qua ratione intelligatur ibidem explicuimus) nam propterea Deus ejusmodi votum impediens majus bonum non acceptat, unde consequenter fit, ut nulla ab eo voto obligatio inducatur. At homini placet, gratumque est illud, quod tu ipsi promittis, quamvis impeditivum sit majoris boni, dummodo res promissa non sit peccaminosa, vel contra Divina b Consi-

a L. 3. in Dec. c. 3. §. 2. nu. 1. c. 2.

b Lex ibid. c. 3. §. 3. n. præsertim §. c. 10.

c L. c. 7. §. 3. nu. 2.

lia. Quare non mirum est, si tu sic promittens obligaris ad rem promissam, adimplendam.

9. Atque hic duo alia discrimina disce, inter promissionem factam homini, & promissionem factam Deo, quod proprie est Votum. Nam facta Deo debet esse de re positivè licita, & bona, nec sufficit, esse indifferentem, quia Deus non acceptat tanquam rem sibi gratam illud, quod non pertinet ad bonum salutaris, & Dei cultum, ut ibidem c dixi. At facta homini valet, etiam si sit indifferentis, dummodo, ut dictum est, non sit peccaminosa, quia homo acceptat rem indifferentem, tanquam sibi gratam.

10. Secundo, promissio facta Deo potest ab habente ejusmodi potestatem per commutationem mutari, vel tolli per dispensationem. A facta homini, & ab ipso acceptata, nec mutari, nec tolli potest, nisi ipso, cui facta est, consentiente.

Promissio de facto alieno.

11. Inquires Tertio. Si promissi alicui factum alienum, ad quid obliget?

Respondeo. Triplici modo id esse potest. Primo, sic absolute: Promitto tibi Titio, quod Cajus ibit Romam v. g. ad tua negotia peragenda. Secundo, sic: Promitto tibi, me curaturum, ut Cajus Romam eat. Tertio, sic: Promitto, Cajum Romam iturum, quod si non eat, ego fidejubeo pro ipso.

2. Profecto in secundo casu, me obligari ad curandum Cajii profectionem, non est dubium. In tertio itè casu, me teneri ad id, quod

fidejussi, nec esse dubium potest. Dubium igitur in primo casu versatur. In quo non apparet, an promissum fuerit ipsum factum alienum, an vero procuratio, ut illud ab alio ponatur.

1. Equidem ex d' alibi dictis hanc regulam d' Lib. 1. in effectum efformare possum. Quoties promittit quis alienum factum, interpretandum est, promissionem fuisse ad præstanda (quantum quis potest) ea, quæ ad executionem conducunt, hoc est, ad curandum ve è, & diligenter, ut fiat ab alio id, quod quis promittit. Ratio regulæ est, quia, qui factum ab aliena voluntate dependens promittit, nisi amens sit, id censetur promittere, quod à se dependet, id est curaturum, ut alter factum illud exequatur. Excipe, nisi expressè, non: si factum alienum promiserit cum positiva exclusionè suæ procuratoris; tunc enim is, ex una parte, amentia: notam incurrit, at ex alia, ad nihil tenebitur, quia: illius promissio alterum arctare ad nihil potest.

14. Quid si sit dubium, an id expresserit? Respondeo, tunc sanè ad prædictam obligationem obligabitur, quia non possumus hunc liberare, quasi melior sit conditio suæ libertatis, quæ cum sit de facto alieno, semper imbibit, ut dictum est obligationem procurandi, & quidem si adest juramentum, sub mortali, ex se. Si vero sit sine juramento, & sit mera promissio gratuita, sub ea culpa, quam mox dicemus. Atque hæc in foro conscientia: in foro autem externo, aliud est dicendum in Jure Civili, aliud in Canonico: Judex enim Ecclesiasticus, sive in materia Canonica, ut notant passim Doctores, sive (ut ego putaverim propter paritatem rationis) in quacunque materia, cujus judicium pertinet ad Judicem Ecclesiasticum, Judex, inquam, Ecclesiasticus condemnabit eum, qui absolute promittit factum alienum, ad prædictam procuratoriam, quia ad Judicem Ecclesiasticum pertinet omnem culpam, quantum potest, impedire; culpa autem est, non servare id, quod implicite involuit promissio.

15. At vero Judex Civilis ad nihil condemnabit eum, qui absolute factum alienum promittit, quia Judex Sæcularis fortasse præsumit, illum sic voluisse jocari, vel quid simile. Excipe tamen septem casus, in quibus Judex idem, quamvis non Ecclesia-

Ecclesiasticus, promittentem de facto alieno condemnat.

I. Quando quis promittit aliquid, quod à suo hæredè faciendum sit.

II. Quando quis promittit aliquid in Judicio, ut quod alius ad Judicium se sit.

III. Quando promittit quis, rem pupilli incolumem ab alio esse servandam.

IV. Quando promittit quis, aliquid præstandum à suo servo, vel filio, quos cogere potest.

V. Quando promittit quis Matrimonium alienum.

VI. Quando quis factum alienum promittens, promissionem juramento confirmat.

VII. Quando quis alienum factum ita promittit, ut adjiciat pœnam aliquam se substiturum, sè v. gr. centum aureos soliturum, si illud non fiet.

Et quidem in primis tribus casibus ex dictis Judex dictus Civilis condemnabit sic promittentes ad interesse Promissario forte secuto. In aliis tribus saltem ad procurandum, ut factum fiat. In septimo ad solvendam ipsam pœnam. Hæc exactius tractata vide apud

Sanchez, & aliosque.

Sanchez, & aliosque. 16 Sed quid, si in hoc septimo eventu promittens diligenter curavit, ut ille alter promissum servaret; adhuc ne obligabitur ad prædictam pœnam?

Respondeo, probabilius esse, non obligari, idque in utroque foro, quia, qui promittit sub aliqua pœna, implicite intelligit, si culpam ea pœna dignam committat. Neque enim promittitur solvi pœna, nisi juxta ejus naturam, quæ semper culpam debet supponere. Ita Sanchez b cum multis.

Promissio de re aliena.

17. Inquires Quarto. Quandoquidem diximus de promissione alieni facti, quid sentiendum de promissione alienæ rei? Si v. gr. promitto tibi librum, qui non est meus, ad quid teneor, cum resevero librum non esse meum?

Respondeo, esse distinguendum. Si promissisti liberaliter hunc numero librum alienum, hunc numero equum, &c. te ad nihil condemno, cum reseveris tuum non

esse, quia in Donationibus liberalibus nemo præsumitur, se obligare ad alterum tantum, quod Juristæ dicunt ad eversionem. At, si eadem liberalitate promissisti librum in genere, equum in genere, &c. certè obligaberis sub ea culpa, quam dicemus infra, afferri à promissione liberali, quia eo modo promittendi, rem, quam habere poteras, atque adeò de tuis bonis promissisti. Ita Molina. c

18. Quid si promitto librum, quem scio, non esse meum? *c Molin. d. 252. n. 6.*

Respondeo. Nimis est manifestum, nullam esse promissionem tuam, quia de aliena re disponere non vales. Te tamen non effugere notam Deceptoris, atque, si sic sis causa alicujus damni, te illud resarcire necessario debere, nimis etiam manifestum est.

CAPUT VI.

De illo Verbo.

Ab aliquo (& illo) Alteri.

1. Hæc verba exposcerent, ut hic enumerarentur ii, quibus promitti, & ii, qui promittere possunt, qui sanè sunt iidem, qui possunt donare, iidemque, quibus donari potest. Verum de his satis à nobis actum est in aliis locis, quæ notabo cum de Donatione capite ultimo.

2. Difficultas autem illa, quam nonnulli hic tangunt, An quid promitti possit Hæreticis, Excommunicatis, Infidelibus non baptizatis, videatur apud Turman. d. & Delugo. e

3. Rursus: an Promissio facta Hæreticis: ut profitens suam sectam habiter inter Fideles, valida sit, & an licita videatur apud eundem Delugo; id, quod universalius agitatur Verricelli sub ea quæstione, an possit promitti Religionis libertas? *d Turrian. d. 47. Aub. 2. c Delugo d. 23. de Inst. n. 127 f Verric. de Mission. Tit. 14. Miscell. 194.*

CAPUT VII.

De illis verbis.

1. Promissionem liberalem esse datam alteri, significat, ut in initio innui, promittentem, fidem dare Promissario, ut ipse Promissa-

O o o o 3 missa-